

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון ב'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

		פרק ראשון	—	הבנה והבעה
		חלק א: הבנה		
		חלק ב: הבעה		
50	נקודות	—	{	(20 נקודות)
				(30 נקודות)
24	נקודות	—		פרק שני
				תחביר
26	נקודות	—		פרק שלישי
				מערכת הצורות
100	נקודות	—		סה"כ

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראה מיוחדת: הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיפוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיפוטה" בראש כל עמוד טיפוטה. רישום טיפוטה כלשהו על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

לפניך שלושה טקסטים 1-3. קרא אותם, וענה על השאלות שאחריהם.

טקסט 1

ניסיון החיים

מאת ישראל שורק

אגלה לכם סוד מוכחש ומודחק היטב: בחברה כבר לא מעריכים אנשים בעלי ניסיון. ערכו של ניסיון החיים אבד ואיננו. המבוגרים הולכים ומאבדים את חשיבותם, מפני שמה שהם יכולים ללמד את הצעירים כבר אגור ומתועד במכונות החכמות. ככל שנקדש את החדשנות וככל שבחינו יתרופף הקֶשֶׁר לערכי העבר, יוסיפו הזקנים ויאבדו את ערכם. בחברה שלנו אין חשיבות עוד לניסיון חיים. הניסיון הנצבר בתודעתם של מבוגרים אינו מועיל לצעירים בני זמננו, ולשווא נקונן על כך.

לפנים, בשכבר הימים, ניסיונם של זקני השבט, זקני העדה, היה מקור חסר תחליף של חוכמה וידע. גם במערכת החינוך נהגו לפני שנים לא רבות לְמַנּוֹת מנהלים וסגני מנהלים על פי הוותק, וכאשר רופאים לא היו בטוחים בנוגע לאבחנה רפואית, הם נהגו להיוועץ ברופא ותיק ומנוסה מהם.

אולם ההערכה שהייתה לניסיון החיים בעבר הולכת ונעלמת ממרבית תחומי חיינו. הייתכן שבימינו יִמְנו מנהל לבית ספר רק מפני שצבר ותק? הייתכן שוותיק הרופאים ימונה למנהל מחלקה רק על סמך הוותק שלו? אולי נהגו כך בעבר, אך העבר כבר עבר. כיום הדגש הוא על כישוריו המקצועיים של המועמד לתפקיד.

מדוע הוותק אינו זוכה עוד להערכה? ראשית, ותק פירושו אובדן התמימות. אדם שראה כל מיני דברים, חווה כל מיני דברים, פגש כל מיני אנשים – מטבע הדברים, הוא ודאי ספקן יותר, נוטה להאמין פחות למה שאומרים לו, ביקורתי יותר, זהיר יותר. האם רשימת התכונות הללו רצויה? מוערכת? טובה? לא בימינו. למעשה, אנחנו חיים בתרבות שמוקירה ילדות, ילדותיות והתנסות ראשונית.

שנית, ותק פירושו שחיקה ועייפות, כשם שמכוננית שגמאה מרחקים רבים תיראה לנו מושכת פחות ובטוחה פחות מאחותה שנוסעת באוטוסטרדה לראשונה בחייה.

אנו למדים אפוא כי הוותק כשלעצמו אינו מבטיח יתרון. יתר על כן, מי שבוחן את ערכו הממשי של הניסיון בתחומי חיים שונים עתיד לגלות שהניסיון הוא נטל ולא נכס. נבדוק לדוגמה שני תחומי חיים: הכלכלי והחברתי. בשניהם תוצאת הניתוח תהיה דומה: הניסיון, כשלעצמו, איננו יכול ללמד אותנו דבר מה בעל ערך.

התחום הכלכלי: מוסד הכסף עובר טלטלה. תנודות שער המטבע קשות לחיזוי עד מאוד. מה יהיה עם המטבעות הממוחשבים החדשים דוגמת ביטקוין⁽¹⁾? האם ערך הדולר יעלה או ירד? למי כדאי להפנות שאלות אלה לדעתכם? איזה ניסיון חיים יועיל היום לאיש צעיר בתחום הכלכלי? מומחה צעיר יסייע ככל הנראה הרבה יותר מבנקאי קשיש.

התחום החברתי: בילדותי הרחוקה היו חבריי לכיתה באים לבקרני בלי התראה מוקדמת. אחר הצהריים הייתה נשמעת – במקרה הטוב – נקישה בדלת, ופלוני היה נכנס בפשטות ובעליצות לחדרי. כיום גם שיחת טלפון בלי תיאום מוקדם נחשבת, במקומות מסוימים, לגסות רוח. לנוכח שינויים אלה, מה יכולים כיום ההורים, עם ניסיון חייהם העשיר, ללמד את ילדיהם במישור החברתי? פעמים רבות הצעירים מיטיבים לדעת מן המבוגרים כיצד להתנהג בחברה.

* מעובד על פי שורק, י' (2017). ניסיון החיים והמוות. **הד החינוך**, מאי 2017, עמ' 56-60.

(1) ביטקוין הוא מטבע דיגיטלי בין-לאומי, והוא אינו מנוהל על ידי ממשלה או בנק.

האוכלוסייה בעולם המפותח הולכת ומזדקנת, והערך של ניסיונה המצטבר הולך ופוחת. העובדה הזאת מטלטלת, משום שאנו חיים בעולם שבו עוסקים בעיקר בפן הכלכלי, ומסלקים מן הדרך כל מה שחסר ערך ואינו רווחי. רק מה שמועיל יישאר, ומה יהא על מה שאינו מועיל? 30

כדי שלניסיון החיים יהיה ערך בחיינו עלינו לחולל שינוי חברתי עמוק. עלינו לשאוף לחיים לכידים, חיים שיש בהם קשר בין העבר ובין העתיד, בין סבתי ובין נכדתי, שדפוסי פעילותי יתאימו לשאיפותיי הערכיות. בחברה שבה יערכו בני אדם כבני אדם, ולא על פי מקצועיותם או הצלחתם, ההקשבה למבוגרים חכמים ובעלי ניסיון תגרום להתרגשות, להתפעמות ולהתרוממות רוח.

טקסט 2

חכמי החיים

מאת קרל פילמר

כיצד נמצא את הדרך הנכונה לנו בחיים? איך נוהה תכלית שמתאימה לשלב הנוכחי בחיינו? מתברר שיש שיטה מועילה להפליא, אף על פי שרוב האנשים מתעלמים ממנה: אם אתם מחפשים כיוון בחיים או תכלית, נסו לדמיין את עצמכם בעתיד. ניסויים מלמדים שכאשר אנשים נדרשים לדמיין את עצמם בעתיד, הם מייטיבים לתכנן את מצבם הכספי, נוהגים בנדיבות רבה יותר ומחליטים החלטות מוסריות יותר. אך זאת אינה משימה קלה. מחקרים רבים במדעי החברה מהעשור האחרון מלמדים כי אנשים מתקשים לדמיין את עצמם בעתיד. נדרש מאמץ כדי לדמיין את עצמנו בעוד עשר או עשרים שנה, ועל אחת כמה וכמה בעוד חמישים שנה ויותר. 5

למרבה הצער, איננו יכולים לפגוש את ה"עצמי העתידי" האמיתי שלנו. אף על פי כן, מעטים כל כך עושים את הדבר הקרוב ביותר לזה: מראיינים אדם מבוגר שמגלם את "העצמי" שהם שואפים להיות. את הרעיון הזה קיבלתי מיזם מצליח ביותר, שעדיין מנהל עסק, גם כיום, בגיל שמונים ותשע, והעצה שלו הייתה "למצוא מייבין".

ביידיש פירושה של המילה "מייבין" הוא "מי שמבין". ה"מייבנים" הם בני סמכא, הם מקורות מהימנים לחוכמה מצטברת, הם האנשים שיכולים להנחות אותנו. 10

אם כן כל אימת שתרגישו חסרי כיוון, בכל פעם שתרגישו שאתם "מתנדנדים" בין שני עולמות שונים, חפשו "מייבין" שמגלם את "העצמי העתידי" שלכם. מוטב שהוא יהיה מבוגר – מבוגר מאוד – אם אפשר.

האדם הזה צריך להיות גם קרוב ככל האפשר ל"עצמי העתידי" המדומיין שלכם. שוקלים קריירה ברפואה? מצאו רופאה שאוהבת מקצוע זה. חוששים שלא תצליחו למצוא את האיזון בין הערכים האישיים שלכם ובין קריירה בתחום הכלכלה? מצאו אדם מבוגר שהצליח לאזן בין הדברים האלה. מתכננים לעבוד במשרה לא תובענית כדי שיישאר לכם די מרץ לצייר, לכתוב או לשחק בזמנכם הפנוי? תשאלו קשישים שעשו בדיוק את זה. 15

למה לא להתחיל בפעילות ישנה נושנה: לבקש את עצתם של קשישים? הרי לקשישים יש משהו שלשאר האנשים אין: הם חיו את חייהם. הם היו במקומות שאנחנו עדיין לא היינו בהם, ויכולים ללמד אותנו דברים שאי אפשר ללמוד באוניברסיטה. אנשים שחיו חיים ארוכים יכולים להעריך טוב יותר מה "יעבוד" ומה "לא יעבוד", ולייעץ לאדם המנסה למצוא את דרכו בחיים. הקשישים מביאים נקודת מבט מתקופה אחרת לבעיות העכשוויות שלנו ולהחלטות שאנו נדרשים להחליט. התובנות שלהם עשויות לתרום לנו רבות. אז מצאו מישהו שמשקף למיטב הערכתכם את "העצמי העתידי" שלכם, והתייעצו איתו בנוגע לדרך שאתם שוקלים לצעוד בה. לא תתחרטו על כך. 20

מחקרים מוכיחים: החוכמה עולה עם הגיל

מאת רועי שני

כולנו פוחדים להזדקן, אך מחקרים מראים כי בד בבד עם הקשיים הגופניים והנפשיים הלא־פשוטים שמתלווים להזדקנות, לגיל המבוגר יש גם יתרונות כמו אינטליגנצייה רגשית ואינטליגנצייה חברתית. המדענים מכנים מאפיינים אלה – "חוכמה".

5 אומנם עם הגיל מתרחשת הידרדרות ביכולת הקוגניטיבית של האדם, הידרדרות זו אולי מקשה על קשישים רבים לפתור משוואה מתמטית, אולם יש יכולות חשיבה שדווקא משתפרות בגיל המבוגר, למשל היכולת להבין מצבים חברתיים.

לדברי המומחים, יכולת זו נובעת מאינטליגנצייה חברתית ומאינטליגנצייה רגשית המתעצמות עם השנים ומאפשרות לאדם הנקלע לדילמה חברתית להעריך את המצב ביישוב הדעת, להתאים לו תגובה רגשית הולמת ולהחליט החלטה מושכלת.

10 מחקר המאשש את ההנחה שאינטליגנצייה חברתית ואינטליגנצייה רגשית מתפתחות עם הגיל פורסם באחרונה בכתב העת הרשמי של האקדמיה האמריקנית למדעים (PNAS).

לצורך המחקר חולקו 247 משתתפים לשלוש קבוצות לפי גיל. אחת מן הקבוצות הייתה של בני 60 ויותר. המשתתפים נדרשו להתמודד עם קונפליקט כלשהו בין מדינות, לתאר כיצד הם הבינו את הקונפליקט ומה לדעתם יקרה בהמשך. לאחר עיבוד הנתונים נמצא כי קבוצת המבוגרים זכתה בציון הגבוה ביותר בהבנת הקונפליקט ובחיזוי תוצאות הסכסוך. החוקרים הסיקו כי החוכמה של חברי קבוצה זו באה לידי ביטוי ביכולת שלהם להתמודד 15 בהצלחה עם אתגרים חברתיים מורכבים. לדבריהם, בהתחשב בממצאים אלה כדאי להקצות לאנשים מבוגרים תפקידי מפתח בתחום החברתי, כמו תפקידי ניהול משא ומתן וייעוץ.

* מעובד על פי שני, ר' (31/8/2010). מחקרים מוכיחים: החוכמה עולה עם הגיל. מתוך אתר ynet, ידיעות אחרונות. אוזור מ־www.ynet.co.il

פרק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה שני חלקים — א: הבנה, ב: הבעה.
ענה על השאלות במחברתך לפי ההוראות בכל חלק.

חלק א: הבנה (20 נקודות)

ענה במחברתך על כל השאלות 1-4 על פי הטקסטים שקראת.

1. כתוב במשפט אחד מהי התופעה המתוארת בטקסט 1, והבא מן הטקסט שתי סיבות לתופעה זו. (3 נקודות)
2. לפניך ציטוט מטקסט 1.
"מי שבוחן את ערכו הממשי של הניסיון בתחומי חיים שונים עתיד לגלות שהניסיון הוא נטל ולא נכס". (שורות 18-19)
מה יכולות להיות תגובותיהם של כותב טקסט 2 ושל כותב טקסט 3 על דברים אלה?
הוכח את תשובתך באמצעות ציטוט אחד מכל טקסט.
(4 נקודות)
3. א. "עם הגיל מתרחשת הידרדרות ביכולת הקוגניטיבית של האדם" (טקסט 3, שורה 4).
לשם מה מביא כותב טקסט 3 עובדה זו? (3 נקודות)
ב. הכותבים של טקסט 2 וטקסט 3 מציגים עמדה דומה, אך כל כותב מבסס את עמדתו בדרך אחרת.
(1) באיזו דרך כל כותב מבסס את עמדתו? (4 נקודות)
(2) איזו דרך ביסוס עדיפה בעיניך? נמק. (2 נקודות)
4. במאמרי טיעון רבים הכותבים משתמשים באמצעים לשוניים כדי ליצור דיאלוג עם הקורא במטרה לשכנעו.
א. ציין שני אמצעים לשוניים שנעשה בהם שימוש בטקסט 1 ובטקסט 2 כדי ליצור דיאלוג עם הקורא. (2 נקודות)
ב. הבא לכל אחד מן האמצעים הלשוניים שציינת שתי דוגמאות: דוגמה מטקסט 1 ודוגמה מטקסט 2.
(סך הכול — 4 דוגמאות) (2 נקודות)

חלק ב: הבעה (30 נקודות)

בחר באחד מן הנושאים 5-6, וכתוב עליו מאמר בהיקף של כ-500 מילים לפי ההוראות.

5. במשך דורות רבים ראו במבוגרים מקור סמכות לחוכמה וידע, ואילו כיום רווחת התפיסה כי "העולם שייך לצעירים". תפיסה זו רווחת כיום בחברה שלנו בתחומים רבים כמו אופנה, מוזיקה ופוליטיקה.
- כתוב מאמר **טיעון**, ובו הבע את דעתך על התפיסה "העולם שייך לצעירים", נמק את דבריך והדגם אותם. תוכל להיעזר בטקסטים שקראת.
6. בימינו חלק ניכר מן הפעילות החברתית של ילדים ובני נוער מתרחשת ברשתות החברתיות, ויש הטוענים כי למעורבות המבוגרים בפעילות זו יש חשיבות רבה.
- כתוב מאמר **טיעון**, ובו הבע את דעתך על טענה זו, נמק את דבריך והדגם אותם. תוכל להיעזר בטקסטים שקראת.

פרק שני — תחביר (24 נקודות)

בפרק זה ענה על שלוש שאלות: על שאלה 7 (חובה) ועל שתיים מן השאלות 8-11 (שאלות בחירה).
(לכל שאלה — 8 נקודות)
ענה על השאלות במחברתך.

שאלת חובה (8 נקודות)

7. לפניך ארבעה משפטים IV-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- I. כדי שלניסיון החיים יהיה ערך בחיינו, נדרש שינוי חברתי עמוק.
 - II. מבוגרים יכולים לייעץ לצעירים בנושאים רבים, ואף על פי כן רק צעירים מעטים מבקשים את עצתם של מבוגרים.
 - III. אולי נהגו כך בעבר, אך העבר כבר עבר.
 - IV. אם אתם מחפשים כיוון או תכלית בחיים, התייעצו עם אדם מבוגר.
- א. העתק למחברתך את מספרי המשפטים IV-I, וציין ליד כל מספר את סוגו התחבירי של המשפט: מורכב או איחוי (מחובר).
- אם קבעת שהמשפט מורכב — העתק ממנו את החלק העיקרי.
 - אם קבעת שהמשפט הוא משפט איחוי (מחובר) — העתק את האיבר האחרון של המשפט.
- ב. אחד המשפטים הוא משפט בעל חלק כולל. ציין את מספרו של המשפט.
- ג. באחד המשפטים יש נושא סתמי. ציין את מספרו של המשפט.
- ד. העתק למחברתך את מספרי המשפטים IV-I, וציין את הקשר הלוגי שבכל משפט.
- ה. המר את משפט II במשפט מסוג תחבירי אחר שישמור על הקשר הלוגי שבמשפט.

שאלות בחירה (16 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 8-11 (לכל שאלה – 8 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

8. לפניך חמישה משפטים מורכבים V-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- I. מחקרים מראים כי לגיל המבוגר יש גם יתרונות: אינטליגנצייה רגשית ואינטליגנצייה חברתית.
- II. לאחר עיבוד הנתונים התברר כי קבוצת המבוגרים זכתה בציון הגבוה ביותר.
- III. הניסוי מדגים כיצד המבוגרים מתמודדים עם תרחיש בעל אופי של עימות.
- IV. כדאי שיוקצו לאנשים מבוגרים תפקידי מפתח בתחום החברתי.
- V. החוקרים הסיקו כי החוכמה של חברי קבוצה זו באה לידי ביטוי ביכולת ההתמודדות שלהם עם אתגרים חברתיים מורכבים.
- א. העתק למחברתך את הטבלה שלפניך, ומיין בה את המשפטים לפי תפקיד הפסוקית במשפט (ציין רק את מספרי המשפטים). כתוב בראש כל עמודה את תפקיד הפסוקית.

- ב. (1) מה יקרה למשמעות המשפטים V-I אם יושמטו הפסוקיות מן המשפטים?
העתק למחברתך את התשובה הנכונה.
משמעות המשפטים לא תשתנה. / משמעות המשפטים תאבד. / משמעות המשפטים תהיה ברורה יותר.
- (2) נמק את תשובתך, והדגם אותה בעזרת אחד מן המשפטים V-I.
- ג. המר את משפט I במשפט פשוט.

9. לפניך משפט, ובו סומנו הנשואים. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

המבוגרים הולכים ומאבדים את חשיבותם, מפני שמה שהם יכולים ללמד את הצעירים כבר אגור ומתועד במכונות החכמות.

- א. העתק את המשפט למחברתך, וציין את סוגו התחבירי: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).
- ב. אם המשפט מאוחה – תחם את איבריו וקבע את סוגו התחבירי; אם המשפט מורכב – תחם בו את הפסוקיות, וציין את התפקיד התחבירי של כל פסוקית.
- ג. איזה מן הנשואים המסומנים במשפט יוצא דופן מבחינת הסוג? ציין את סוגו.
- ד. מהו סוג הנשוא המשותף לנשואים האחרים?
- ה. לפניך משפט נוסף.

האוכלוסייה בעולם הולכת ומזדקנת, והערך של ניסיונה הולך ופוחת.

- (1) העתק מן המשפט את הנשואים שלו.
- (2) ציין במה דומה המשמעות של הנשואים שהעתקת למשמעות של הנשוא "הולכים ומאבדים" המסומן בקו במשפט שבראש השאלה.

10. לפניך חמישה משפטים V-I, ובהם מילות שאלה. קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- I. מדוע הוותק אינו זוכה עוד להערכה?
 - II. איזה ניסיון חיים יועיל היום לאיש צעיר בתחום הכלכלי?
 - III. איך נזהה תכלית שמתאימה לשלב הנוכחי בחיינו?
 - IV. למה לא נבקש את עצתם של קשישים?
 - V. ממי אלמד זאת?
- א. אחד המשפטים יוצא דופן מבחינת הסוג התחבירי.
- ציין את מספרו של המשפט היוצא דופן ואת סוגו התחבירי: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).
- ב. ציין את הסוג התחבירי המשותף לארבעת המשפטים האחרים.
 - ג. העתק למחברתך את מספרי המשפטים V-I, וליד כל מספר כתוב את התפקיד התחבירי של מילת השאלה בו.
 - ד. לפניך שני משפטים נוספים.
- VI. המשתתפים תיארו כיצד הבינו את הקונפליקט.
 - VII. כיצד הבינו המשתתפים את הקונפליקט?
- באיזה מן המשפטים תפקידה של המילה "כיצד" הוא לשאול שאלה?

11. א.

לפניך משפט. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

הביטקוין הוא מטבע דיגיטלי בין-לאומי, והוא אינו מנוהל על ידי ממשלה או בנק.

(1) המר את המשפט הנתון במשפט מורכב שיש בו פסוקית לוואי.

(2) המר את המשפט הנתון במשפט פשוט שיש בו תמורה.

ב.

לפניך ארבעה משפטים IV-I, ובכל אחד מהם יש שיבוש בתחום התחביר. קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. מה עושים שמגיעים לגיל פרישה?

II. שנה שעברה נערך יריד תעסוקה למבוגרים בגני התערוכה בתל אביב.

III. ביריד התעסוקה נאמר למבקרים כי במידה והם ירצו לקבל סיוע בכתיבת קורות החיים, הם יוכלו לפנות לנציג מהמיזם "דרוש ניסיון".

IV. ביריד אמרה הנציגה לאחד המבקרים: "כמובן שנשמור על קשר!"

בחר בשלושה מן המשפטים.

(1) העתק למחברתך את מספרי המשפטים שבחרת, וליד כל מספר העתק את השיבוש מן המשפט.

(2) ליד כל שיבוש כתוב את הנוסח התקין.

פרק שלישי — מערכת הצורות (26 נקודות)

בפרק זה ענה על שלוש שאלות: על שאלה 12 (חובה) ועל שתיים מן השאלות 13-16 (שאלות בחירה).

ענה על השאלות במחברתך.

שאלת חובה (8 נקודות)

12. לפניך קטע על פי טקסט 1, ובו מילים מודגשות. קרא את הקטע, וענה על הסעיפים שאחריו.

אגלה לכם סוד מוכחש ומודחק היטב: בחברה כבר לא מעריכים אנשים בעלי נְסִיּוֹן. מה שמבוגרים יְכוּלִים לְלַמֵּד את הצעירים אָגוּר ומתועד במכונות החכמות. הניסיון הנצבר בתוֹדָעָה של המבוגרים אינו מוֹעִיל לצעירים בני זמננו. אנחנו חיים בתרבות שמוֹקִירָה ילדות, ילדותיות והֶתְנַסוּת ראשונית. אנו לְמִדִּים כי בימינו הוותק כשלעצמו אינו מבטיח יְתָרוֹן. בחברה שבה יעריכו בני אדם כבני אדם, ההקשבה למבוגרים חכמים ובעלי ניסיון תגרום להתרגשות, להתפעמות ולהתְרוֹמְמוֹת רוח.

- א. מבין המילים המודגשות בקטע, העתק שלושה פעלים השייכים לאותו הבניין, וציין את הבניין.
- ב. מבין המילים המודגשות בקטע, העתק שלוש מילים השייכות לגזרת נחי פ"ו/ו.
- ג. מבין המילים המודגשות בקטע, העתק שני שמות פעולה, וציין את השורש של כל שם פעולה שהעתקת.
- ד. מהי צורת העתיד בגוף נסתר (גוף שלישי, יחיד) של הפועל לְמִדִּים? העתק את התשובה הנכונה מבין האפשרויות שלפניך (כולל הניקוד).
- יְלַמֵּד, יְלַמְדוּ, יְלַמְדוּ, יְלַמְדוּ
- ה. מן השורש של המילה תוֹדָעָה המודגשת בקטע כתוב פועל בבניין הופעל, בזמן הווה ובגוף רבות.

שאלות בחירה (18 נקודות)

לפניך ארבע שאלות: שתיים מתחום הפועל (שאלות 13-14) ושתיים מתחום השם (שאלות 15-16).
עליך לענות על שתי שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן כרצונך: מתחום הפועל, מתחום השם או משני התחומים.
(לכל שאלה – 9 נקודות)

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

הפועל

13. לפניך משפטים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת.

- I. במערכת החינוך נהגו לפני שנים לא רבות לְמַנּוֹת מנהלים וסגני מנהלים על פי ותק.
- II. כאשר רופאים לא היו בטוחים בנוגע לאבחנה רפואית, הם נהגו לְהוֹעֵץ ברופא ותיק ומנוסה מהם.
- III. תנודות שער המטבע קשות לְחַזּוֹי עד מאוד.
- IV. פעמים רבות הצעירים מיטיבים לְדַעַת מן המבוגרים כיצד להתנהג בחברה.
- V. כיצד נדע לְמַצֵּא את הדרך הנכונה לנו בחיים?
- VI. נסו לְדַמּוֹן את עצמכם בעתיד.
- VII. כולנו פוחדים לְהִזְדַּקֵּן.

- א. אחת מן המילים המודגשות אינה צורת שם פועל. העתק אותה למחברתך.
- ב. העתק כל אחד משמות הפועל, וציין לידו את השורש ואת הבניין שלו.
- ג. כתוב מן השורש של כל אחת מן המילים שלפניך פועל בבניין הפעיל בזמן עבר ובגוף נסתב.

— לְמַצֵּא

— לְהִזְדַּקֵּן

14. א. לפניך רשימת פעלים.

נְפִטְפֵט, הִשְׁתַּתְקַתֶּם, מְאַבְחֵן, תִּשְׁכַּתְּבִי, תִּתְגַּבְּרִי, הִתְעַרְבּוּ

(1) העתק מן הרשימה רק את הפעלים ששורשיהם מְרובעים.

(2) ציין את הבניין של כל אחד מן הפעלים שהעתקת.

ב. לפניך רשימת פעלים.

מְעִירוֹת, רוֹצֵה, בְּנוֹיָה, מְכַוְּנֵת, נָבִין

(1) מייין את הפעלים שברשימה לשתי קבוצות על פי הגזרה, וציין את הגזרה של כל קבוצה.

(2) העתק מן הרשימה פועל אחד הנוטה על דרך השלמים.

השם

15. לפניך רשימה ובה מילים המציינות שלבים שונים בחייו של אדם.

תִּינּוֹק, יָלֵד, בְּחוֹר, מְתַבַּגֵּר, קָטִין, עֶלֶם, בּוֹגֵר, מְבַגֵּר, יָשִׁישׁ, זָקֵן

א. העתק מן הרשימה שני זוגות מילים הנוטות באותו המשקל, וציין את המשקל של כל זוג.

ב. העתק מן הרשימה שלוש מילים מאותו השורש, וציין את השורש המשותף שלהן.

ג. (1) ציין את השורש של המילה תִּינּוֹק.

(2) כתוב שם פעולה מן השורש של המילה תִּינּוֹק.

ד. לפניך משפט ובו מודגשת מילה.

עדיין רבה הַתִּינּוֹקִיּוֹת בנער הזה.

פרק את המילה תִּינּוֹקִיּוֹת למילים שמהן היא נוצרה, על פי הסדר, וכתוב את המשמעות של הצורן הסופי

במילים שבהן הוא ישנו.

16. לפניך משפט ובו מילה מודגשת.

לגיל המבוגר יש גם יתרונות: אינטליגנצייה רגשית ואינטליגנצייה חברתית — מאפיינים שהמדענים מכנים "חֻכְמָה".

לפניך רשימת מילים הקשורות למילה חֻכְמָה:

יָדַע, מְחַשְׁבָה, מְשַׁכֵּל, מַדְעָה, הַבְנָה, פְּקָחוֹת, הַגִּיוֹן, שִׁכְלָה, תְּבוּנָה

א. העתק מן הרשימה שלושה זוגות מילים שלכל זוג שורש משותף. ציין את השורש של כל זוג.

ב. אחת מן המילים ברשימה יוצאת דופן מבחינת דרך תצורתה.

(1) העתק את המילה היוצאת דופן, וציין את דרך התצורה שלה.

(2) מהי דרך התצורה המשותפת לשאר המילים ברשימה?

(3) בחר בשתי מילים השייכות לדרך התצורה המשותפת, ופרט את דרך התצורה של כל אחת מהן.

ג. לפניך רשימת מילים, ובכל אחת מהן האות מ"ם.

חֻכְמָה, מְשַׁנָּה, יִזְמָה, חֻמְרָה, מְצוּהָ, מְלַכָּה, מְשַׁחָה

העתק למחברתך רק את המילים שבהן האות מ"ם אינה שורשית.

בהצלחה!